

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Факультет банківського бізнесу

Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

З дисципліни «Глобальна економіка»

на тему:

«Вплив глобальної технологічної трансформації на
сепаратиські настрої в Бельгії»

Студента групи ЕТ-41

Петрука В. В.

Керівник:

д.е.н., професор

Козюк В.В.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ESTS _____

Члени комісії _____

План

Вступ

1. Глобалізація та проблеми економічного сепаратизму
2. Аналіз впливу глобальної технологічної трансформації на економічні, політичні та соціальні розбіжності Фландрії та Валлонії.
3. Перспективи розв'язання сепаратистських настроїв в Бельгії.
4. Вплив глобалізації на розбіжності економічних інтересів регіонів України
5. Висновки

Список використаної літератури

Зміст

Вступ.....	4
Розділ I. Глобалізація та проблеми економічного сепаратизму	6
Розділ II. Аналіз впливу глобальної технологічної трансформації на економічні, політичні та соціальні розбіжності Фландрії та Валлонії.....	10
Розділ III. Перспективи розв’язання сепаратистських настроїв в Бельгії.	14
Розділ IV. Вплив глобалізації на розбіжності економічних інтересів регіонів України	17
Висновки	20
Список використаної літератури	21

Вступ

Актуальність дослідження. Однією з основних ознак сучасного розвитку світового господарства є розгортання процесів глобалізації, які справляють суттєвий вплив на систему міжнародних економічних відносин, трансформують напрями і визначають тенденції розвитку національних економік. Активізація процесів глобальної трансформації політичних та економічних режимів у світі на поч. ХХІ ст. зумовили посилення сепаратистських рухів. Через посилення регіональних диспропорцій розвитку, появи «депресивних» регіонів, порушення зовнішніх економічних зв'язків і комплексного та цілісного розвитку великих територій і держав, що проявляється у диференціації характеру процесів економічного відтворення, показників розвитку суспільного виробництва, суспільно-економічного, соціально-економічного, політичного розвитку. Така ситуація спостерігається все частіше з поглибленням окремих регіонів у процеси глобалізації та виходу їх на глобальні ринки з одночасним зменшенням залежності від національного (внутрішнього) ринку, як збуту товарів і послуг так і капіталу. Водночас незмінна політика центра та відсутність переваг економічного розвинутого регіону сприяє виникненню економічного сепаратизму.

Сепаратизм являє собою загрозу для цілісності та стабільності всієї національної безпеки окремих держав і об'єднань, що є протилежним виявом до процесів глобалізації. Найяскравіше проблема сепаратизму проявляється у Бельгії через значну диференціацію двох регіонів – Валлонії та Фландрії. Шляхи вирішення проблеми сепаратизму можуть стати еталоном спільної європейської стратегії щодо боротьби з ним в інших країнах Європи та світу, які мають все частіші прояви через поглибленням у процеси глобалізації.

Проблематикою даного дослідження займалися такі вітчизняні і зарубіжні науковці: Н. І. Романюк Р. Г. Ключник, А. П. Крук, Ю. І. Рубинський, А. М. Тевдой-Бурмулі, Ронні Лелу та інші.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є розробка теоретичних основ та розробка практичних рішень і рекомендації для

вирішення проблеми сепаратистських настроїв в Бельгії для створення ефективного механізму протидії сепаратистських тенденцій у глобальній економіці.

Для реалізації поставленої мети сформовано такий ряд завдань:

Визначення основних причин економічного сепаратизму у глобальній економіці

Вплив глобальної технологічної трансформації на зміну пріоритетів ринку Фландрії на глобальний рівень

Пошук ефективного механізму боротьби з економічним сепаратизмом

Здійснити аналіз тенденції до економічного сепаратизму регіонів України.

Об'єкт дослідження виступає глобальна технологічна трансформація

Предмет дослідження вплив глобальної технологічної трансформації на національну економіку та окремі регіони.

Розділ I. Глобалізація та проблеми економічного сепаратизму

Глобалізація є невід’ємною частиною сучасного світового господарства і є одним з основних процесів, які визначають його розвиток. Слід зазначити, що глобальна економіка це не просто сума окремих національних економік, а формування системи спільного ринку, який виникає на базі національних економік. Проте розвиток окремих національних економік є нерівномірним у національному масштабі через диференційованість економічного зростання окремих регіонів. Прикладом можуть слугувати регіони, які досягли значно кращих економічних показників в порівнянні до областей держави табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Держави з регіонами яким властивий економічний сепаратизм

Держава	Регіон з сепаратиськими ідеями	Переваги району та організації сепаратиського спрямування регіону	Наявність національної меншини, мовної громади
Іспанія	Каталонія	Населення становить 16 % від загального населення Іспанії, проте регіон виробляє майже 20 % ВВП.	Каталонці, з власною мовою
Італія	Південний Тіроль	Південний Тіроль з 2%-часткою в ВВП Італії відноситься до числа найбагатших італійських провінцій. Територія отримала статус автономії з правом вирішувати багато питань на місцевому рівні. Даний крок зменшив сепаратиські настрої в регіоні.	Німецько мовна громада
Молдова	Придністров’я	Де-факто держава: з частковим де-юре визнанням. Регіон має власний уряд від 1994 р., даний крок зменшив конфлікт в державі.	Російсько мовна громада, яка складається з росіян, українців,
Бельгія	Фландрія	У 1960-х рр. економічна перевага Фландрії у поєднанні з демографічною перевагою викликала підсилення сепаратиських ідей, які панують і на сьогоднішній день.	Фламандці, які розмовляють нідерландською

**Складено автором на основі джерела: [1]*

Дані регіони з табл. 1 через значний економічний потенціал вдаються до економічного сепаратизму.

Розрізняють декілька видів сепаратизму: релігійний, етнічний, політичний, расовий та економічний. Всі види сепаратизму є наслідком історично розвинених конфліктів. Проте економічний сепаратизм склався порівняно недавно. Одним з перших проявів даного явища можна вважати конфлікт у Бельгії між більш розвинутою до 1960-х рр. Валлонією та Фландрією, яка до 1960-х рр. була аграрним придатком Валлонії. Економічний сепаратизм (від лат *separatus* - окремий) – можна визначити, як політику регіональної економіки, яка прагнення створити свій незалежний ринок, отримати повну економічну самостійність і незалежність від центру [2]. Однією з причин розвитку сепаратистських настроїв виступила глобалізація, а саме глобальна технологічна трансформація – це системні зміни в розвитку світових ринків і регіональних економік, усіх сфер людської діяльності, внаслідок чого спостерігається прискорене економічне зростання, прискорення впровадження сучасних технологій і методів управління [3]. Ці фактори є необхідною умовою для сталих економічних зв'язків між національними економіками для утворення глобального ринку, проте уже згадано, що існує диференціація регіонів за економічними показниками, внаслідок якої регіони, які почали грати за правилами глобальної технологічної трансформації починають економічних відрив від своїх сусідів. Такий відрив веде до підризу існуючих ринкових зв'язків всередині національної економіки, деякі з регіонів через лібералізацію ринків капіталів, торгівлі та руху робочої сили змінюють пріоритетність зв'язків переходячи з орієнтації на національний ринок до більш сприятливих умов глобального ринку. Також варто зазначити, що економічно розвинутий регіон швидшими темпами набирає дистанцію у рівні розвитку порівняно з іншими регіонами, проте відсутність пільг як в оподаткуванні так і в управлінні перерозподілом багатства в сумі з небажанням регіону, щоб його національне багатство було розподілено між усією національною економікою призводить до появи ідей відділення, економічної самостійності. рис. 1.1, є демонстрацією взаємозв'язку між національною економікою та глобальною економікою та вплив глобальної

економіки на регіон національної економіки, який краще інтегрувався в глобальну економіку шляхом глобальних технологічних трансформацій.

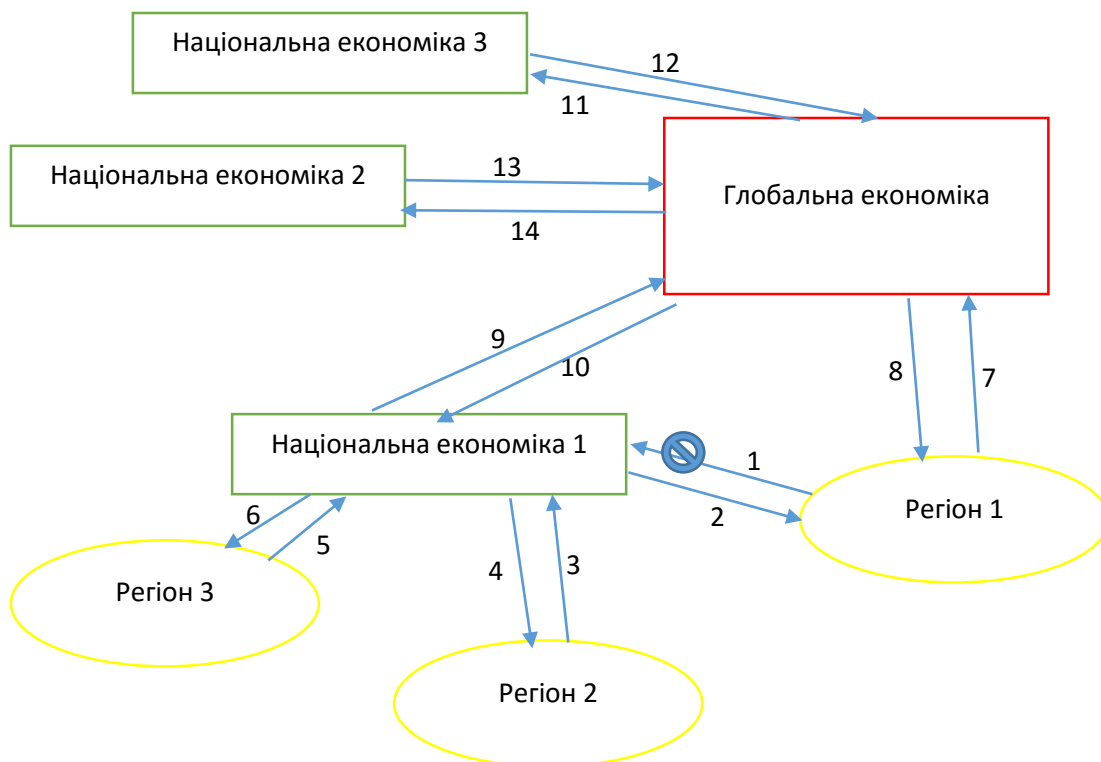

Рис. 1.1. Взаємозв'язки між національною економікою, регіоном з глобальною економікою

**Власна розробка автора*

Зв'язки «1», «3», «5», відображають залежність регіонів від національної економіки, яка проявляється у надані державою соціальних виплат, надані управлінських послуг, дотаціях та ін. Зв'язки «2», «4», «6», відображають залежність національної економіки від регіону, яка проявляється у стягненні податкових та соціальних платежів, ринків регіону та ін. Зв'язки «7», «8» відображають взаємозалежність регіону та глобальної економіки, а зв'язки «9», «10», «11», «12», «13» взаємозалежність національної економіки та глобальної, водночас вони виступають каналами які з'єднують регіони національної економіки з глобальною економікою, таким чином утворюється єдність регіонів у національну економіку. Проте зв'язок «1» стає зайвим оскільки існують зв'язки «7» та «8», які пов'язують регіон з глобальною економікою, проте залишається зв'язок «2», який необхідний «національній

економіці 1», але якого намагається позбутися «регіон 1», на цьому фоні виникають сепаратиські настрої, з одного боку це національна економіка, яка відчуває потребу у регіоні, а з іншого боку це ринок регіону, який вже не потребує національної опіки і може існувати самостійно.

Посилення ідей сепаратизму зазвичай відбувається тоді, коли центр придушує регіон, зазвичай на мовному або етнічному підґрунті. Якщо не буде послаблення тиску з центру, то тоді сепаратиські ідеї матимуть вагоме місце у політиці регіону.

Таким чином, глобальна технологічна трансформація охоплює все більшу частину світової економіки завдяки інтеграції окремих регіонів та національних економік в цілому. Проте це призводить до утворення конфліктів в національних економічних систем, які також мусять бути інтегрованими у глобальну економіку на однакових рівнях інтеграції з регіоном.

Розділ II. Аналіз впливу глобальної технологічної трансформації на економічні, політичні та соціальні розбіжності Фландрії та Валлонії.

До країни, яка зіштовхнулася з проявом економічного сепаратизму належить Бельгія, а також проблеми економічного сепаратизму присутні в Іспанії, Італії та ін. країнах. Передумови протиріч між бельгійськими регіонами: Фландрією та Валлонією, зародилися у сер. XIX ст. Валлонія з перших років незалежності перебрала на себе роль регіону-лідера, який мав пануючі позиції у всіх сферах життя держави: управління, економіка, політика, соціальне життя. Натомість після 60-х рр. XX ст. інтеграція Фландрії у глобалізаційні процеси дозволила їй обігнати застарілу промислову економіку Валлонії, збільшення економічних переваг Фландрії на фоні диференціації держави на мовні спільноти: фламандську (голландська мова), валлонську (французька мова) та німецькомовну спільноту у 1962 р. Законом про фіксацію лінгвістичних кордонів, викликало піднесення масового національного руху. Це стало умовою федералізації Бельгії, яка завершилася у 1993 р. підписанням Сен-Мішельських угод домінуючими політичними об'єднаннями фламандців та валлонців. Домовленості стали основою оновленої Конституції Бельгії 1994 р., яка передбачає два типи суб'єктів федерації: громади і регіони, причому їх кордони не співпадають.

В результаті Бельгія перетворилася на своєрідну «тестову площадку» «європейського федералізму», реалізувавши на практиці модель децентралізованої та «регіоналізованої» держави, заснованої на принципі етнічного та лінгвістичного плюралізму. Бельгійський досвід територіального реформування виглядав досить привабливо і перспективно - поки ідея регіоналізму, підкріплена ідеологією націоналізму, що не поставило під сумнів саме існування національної держави Бельгія. Це відбулося через збільшення частки фламандських радикальних партій у парламенті додаток 1. з 18 у 2007 р. до 39 у 2010 р. Як результат відбулася тривала політична криза тривалістю 541 день пов'язана з відсутністю сформованої коаліції через, те що

фламандські радикальні сили відстоювали свої інтереси зокрема: розчеплення неконституційного району Брюссель-Галле-Вілвоорду та передачу повноважень громадам та районам [4]. Підсумками кризи стало розчеплення району БГВ та політика, спрямована на подолання економічного спаду. Німецький експерт М. Штабенів виокремив три основні причини бельгійської політичної кризи: культурно-мовні протиріччя між франко- та нідерландофонами, економічні протиріччя між багатою фламандською північчю і бідним валлонським півднем та кризу міжпартійної коаліційної структури, яка дозволяла створювати загальнобельгійський коаліційний уряд [5, 1].

На сьогоднішній день спостерігається посилення фламандських радикальних сил рис. 2.1 в парламенті. Це означає те, що ідеї сепаратизму у Бельгії мають вагоме місце на політичній арені.

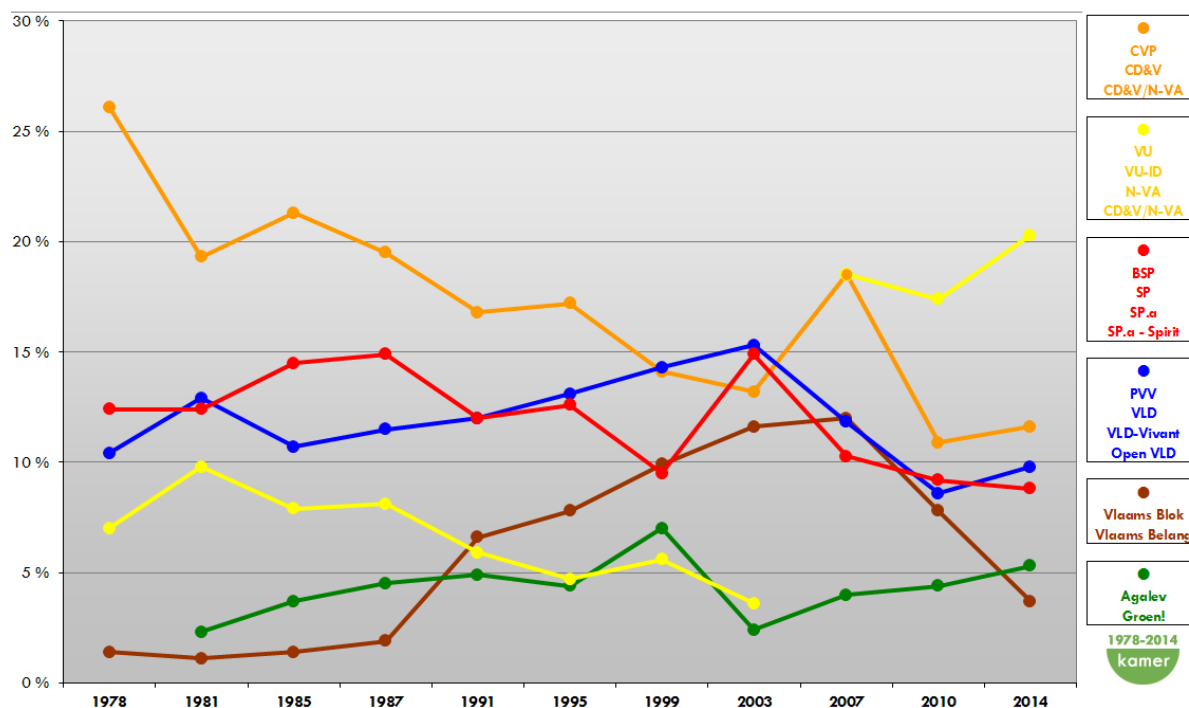

Рис. 2.1. Частка представників фламандських партій у парламенті

*Складено автором на основі джерела: [6]

В останні десятиліття в період з 2005 – 2015 рр. Фландрія підтверджує, те що вона є лідером національної економіки рис. 2.2, проте Валлонія намагається нав'язувати свою політику, особливо в сфері оподаткування та розподілу бюджету. Виступаючи донором для Валлонії, Фландрія природним чином домагається і політичного домінування на федеральному рівні.

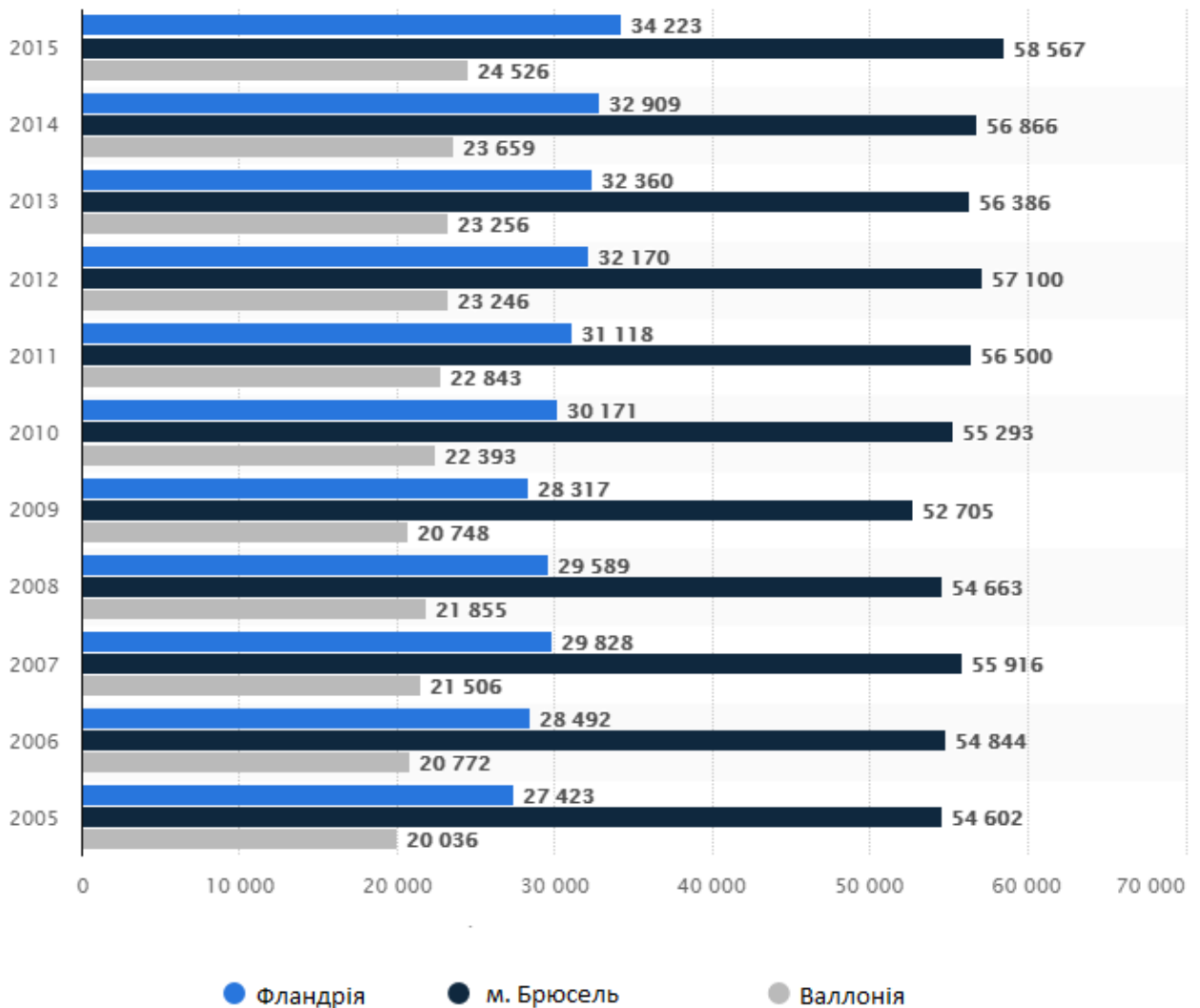

Рис. 2.2. ВВП на душу населення за регіонами у Бельгії

**Складено автором на основі джерела: [7]*

Дослідження, проведене Університетом Левена оцінює розмір щорічних трансферів з Фландрії до Валлонії та Брюсселя в 2015 р. на 7,7 мільярда євро [8]. Якщо врахувати ефект від сплати відсотків на державний борг, цей показник може становити 13,3 млрд євро або більше 6% ВВП Фландрії. [9]

[10]. Фламандська критика не обмежується величиною трансфертів, але й поширюється на відсутність прозорості та небажанням раціонально використовувати надходження у бюджет урядом для усунення економічного розриву з Фландрією. Тому починаючи з періоду політичної кризи Фландрія інвестує у власний «Фонд майбутнього», спрямований на фінансування нових компетенцій, які вона сподівається отримати в результаті реформи федерації. Головне, чого прагнуть сьогодні фламандці, – регіоналізація ринку праці та зміни податкового законодавства, а саме – збільшення частки податків, які наповнюють місцевий бюджет, і скорочення фінансування Брюсселя та дотаційної Валлонії. За підрахунками експертів, ці реформи принесуть Фландрії від 360 до 500 млн доларів на рік [9, 8].

Таким чином економічна перевага Фландрії здобута за допомогою глобальної технологічної трансформації заохочує її до відділення від менш розвиненої Валлонії. Причинами, які стають перепорою до відділення є:

- ✓ невирішеність питання під юрисдикцію якого з регіонів залишиться столичний регіон (Брюссель), який має значно вищі економічні показники, ніж будь який з регіонів рис 2.2;
- ✓ позиція монарха держави Філіпа I, щодо єдності Бельгії;
- ✓ за словами Берехента, гіпотетичний розподіл Бельгії стримується тим, що жодна політична партія не готова розподілити Бельгію за рахунок відокремлення від численних міжнародних організацій, до яких бере участь Бельгія. Ці обмеження такі, що розкол країни вимагатиме модифікації та ратифікації величезної кількості договорів. Через складний процес взаємопроникнення бельгійських структур;
- ✓ неготовність значної частини громадян Бельгії до утворення незалежних держав Фландрії (26% опитаних за незалежність) та Валлонії (12% опитаних за незалежність) [11].

Розділ III. Перспективи розв'язання сепаратистських настроїв в Бельгії.

Основні розбіжності між Фландрією та Валлонією проявляються у таких аспектах:

- ✓ нерівномірність трансфертних платежів, дотацій та податковий тиск з боку центра, через єдину податкову систему Бельгії посилює сепаратистські настрої;
- ✓ піднесення національного руху у Фландрії, після розподілу на три мовні громади;
- ✓ активізація радикальних націоналістичних партій, та їх перемога на виборах у 2010 р. дод. 1, які спричинили політичну кризу в країні.

Тому для розв'язання проблеми сепаратистських настроїв необхідно вирішити зазначені розбіжності.

Одним з варіантів вирішення проблеми є політика консоціалізму – поділ влади між регіонами, які мають серйозні розбіжності за етнічними, релігійними чи мовними ознаками. Консоціальна політика часто має такі характеристики:[12]

- ✓ коаліційні уряди, де виконавча влада розділена між партіями, а не зосереджена в руках однієї. багато з цих урядів є незвичайно великими, це означає, що вони включають в себе партії, які не є необхідними для утворення парламентської більшості;
- ✓ баланс повноважень між виконавчою і законодавчою владою;
- ✓ децентралізація і федеральний уряд, де (регіональні) меншини мають значну незалежність;
- ✓ інконгруентний бікамералізм, де одній партії дуже важко отримати більшість голосів в обох палатах. як правило, одна палата представляє регіональні інтереси, а інша — національні інтереси;

- ✓ пропорційне представництво, щоб дозволити (малим) меншинам отримати представництво також;
- ✓ організовані і корпоратистські групи інтересів, які представляють собою меншини;
- ✓ жорстка конституція, яка заважає уряду змінити конституцію без згоди меншин;
- ✓ судовий контроль, який дозволяє меншинам звертатися до суду, щоб домагатися виправлення закону, який вони вважають несправедливими;
- ✓ елементи прямої демократії, які дозволяють меншості впливати на законодавство;
- ✓ пропорційна зайнятість в державному секторі;
- ✓ нейтральний глава держави, або монарх, який виконує лише церемоніальні обов'язки, або непрямо обраний президент, який припиняє свою партійну приналежність після свого обрання;
- ✓ референдуми використовуються лише, щоб дозволити меншинам блокувати законодавство: це означає, що вони повинні проводитися за громадською ініціативою, і що немає обов'язкового голосування.
- ✓ рівність між міністрами в уряді, прем'єр є лише першим серед рівних;
- ✓ незалежний Центральний Банк, де експерти, а не політики встановлюють грошово-кредитну політику.

Деякі з цих принципів уже присутні у політичній системі Бельгії, зокрема незалежний ЦБ, інконгруентний бікамералізм, пропорційне представництво та інші. Принципами, які проігноровані є пропорційна зайнятість в державному секторі; коаліційні уряди, де виконавча влада розділена між партіями, а не зосереджена в руках однієї коаліції.

Тому виникає необхідність в розширенні прав мовних груп і реформі національних органів виконавчої та законодавчої влади.

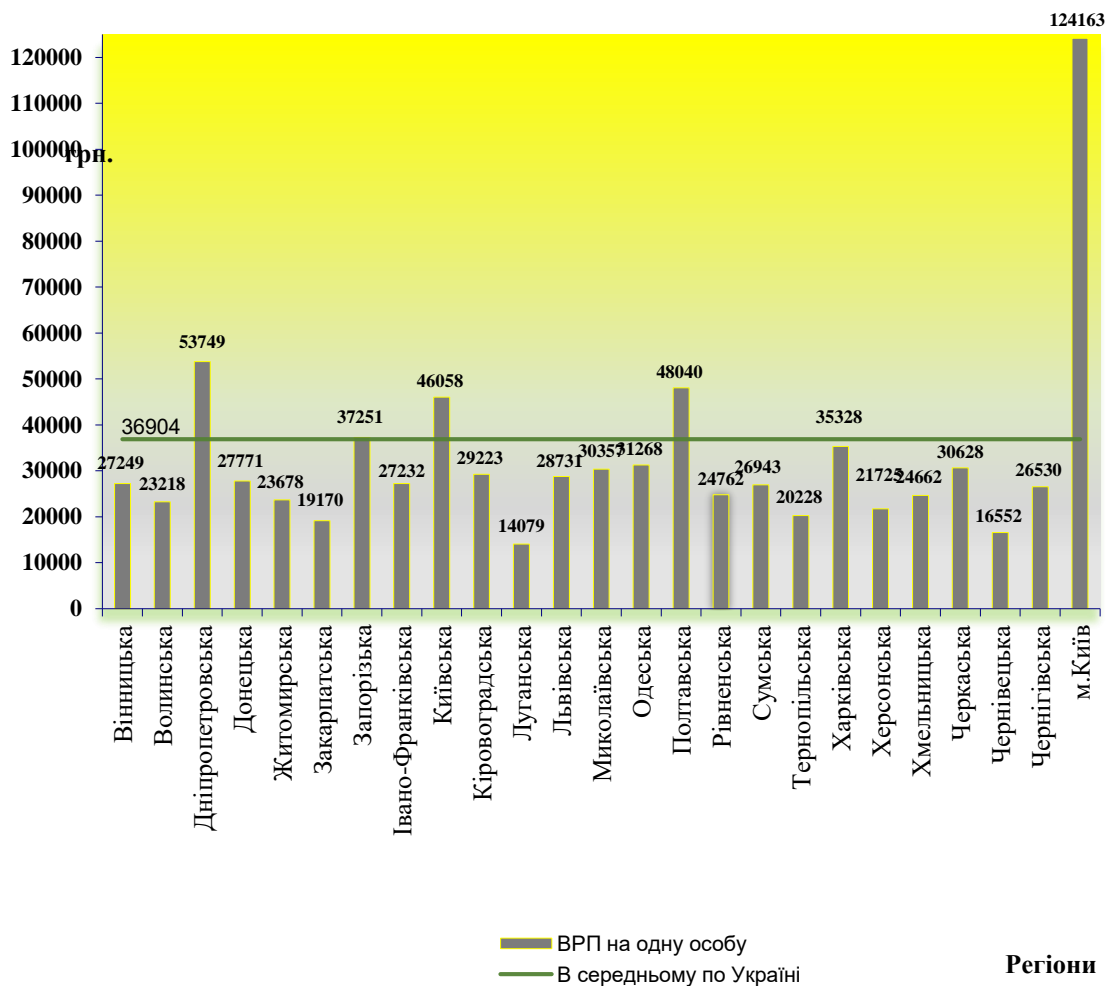
Одним з варіантів послаблення сепаратистських настроїв у Бельгії є реформа податкової системи, яка б передбачала більші частки надходження до місцевих бюджетів з одночасним зменшенням їх у федеральний бюджет. Зважаючи на те, що надання широких прав в управлінні регіоном у Молдові (Придністров'я) та Італії (Південний Тіроль) значно послабило сепаратистські настрої таб. 1.1. подібна тенденція могла б проявитися і у Бельгії, оскільки нерівномірність податкових платежів, та небажання Фландрії бути донором Валлонії є однією з основних причин економічного сепаратизму у регіоні.

Ще одним з варіантів вирішення проблеми сепаратизму виступає значне розширення прав Фландрії, Валлонії та столичного регіону з перетворенням Бельгії у конфедерацію. Цей варіант розвитку задовільнить 32% населення країни [10], при цьому це на 13% більше ніж прихильників незалежності регіонів.

Отже, подолання сепаратистських настроїв у Бельгії може відбутися одним з трьох способів: проведенням консоціальної політики, реформуванням податкового законодавства або перетворенням у конфедерацію. Також важливо, що в Бельгії є стримуючі чинники розпаду держави такі як: неготовність населення до розпаду, невирішеність юрисдикції Брюсселя, єдиний монарх, відповідальність перед міжнародними організаціями в яких бере участь Бельгія

Розділ IV. Вплив глобалізації на розбіжності економічних інтересів регіонів України

Глобалізація відкриває найширші можливості для розвитку усіх сфер діяльності суспільства, однак темпи її поширення нерівномірні. Процес інтеграції у світову економіку відбувається в деяких регіонах швидше, ніж в інших рис. 4.1. У тих, що зуміли досягти інтеграції, спостерігаються більш вищі темпи зростання і скорочення бідності.

*Складено автором на основі джерела: [13]

Рис. 4.1. Валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу у 2014

Варто зауважити, що в регіонах які досягли вищих темпів економічного зростання відсутні прояви економічного сепаратизму, це пов'язано з тим, що населення районів є більш етнічно однорідним, ніж у Бельгії, та відсутністю конфліктів пов'язаних з донорством цих регіонів для інших регіонів. Більшість

сепаратиських настроїв виникає на мовному підґрунті: Донецька, Луганська, Закарпатська області, які мають підтримку з боку іноземних держав, зокрема Російської Федерації [14].

Ще одним свідченням про відсутність економічного сепаратизму регіонів України є спільна зміна пріоритетів зовнішньої торгівлі, що проявилася у зміні торговельних партнерів з країн СНД для деяких регіонів до країн Європи рис. 4.2

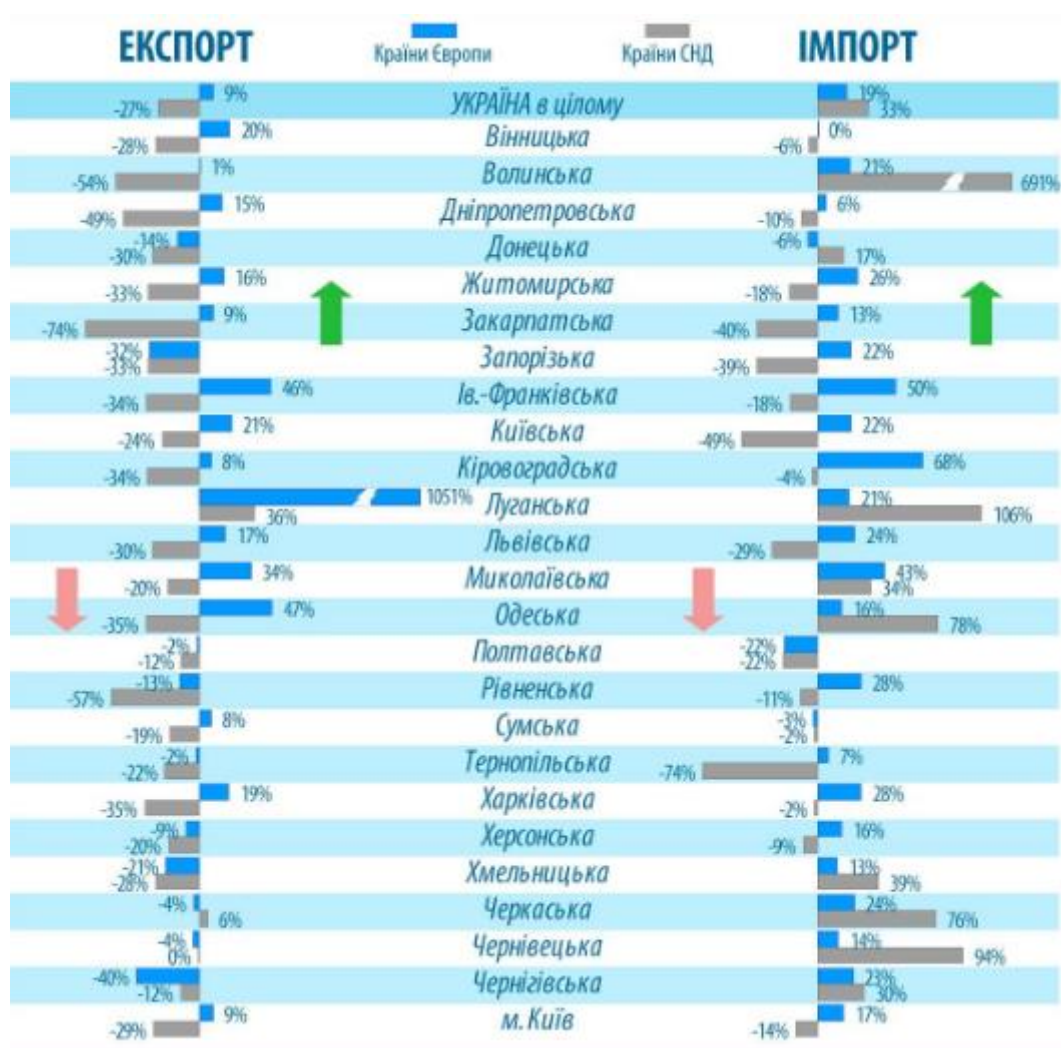

Рис. 4.2. Зміна імпорту та експорту у 2014-2015 рр.

*Складено автором на основі джерела: [13]

Відповідно глобалізаційні процеси в Україні не призвели до появи економічного сепаратизму, як у Бельгії. Причиною такого явища могла стати тривала міжнародна ізоляція до 1980-х рр. і відповідно слабкість глобалізаційних процесів, які відбувалися уже після запровадження відкритої економіки.

Сучасні сепаратистські настрої на сході України не є обґрунтованими з економічної точки зору, а є наслідком втручання іноземних держав, через розпалення ворожнечі на мовних ознаках.

Висновки

Глобальна технологічна трансформація охоплює все більшу частину світової економіки завдяки інтеграції окремих регіонів. Проте це створює конфлікт в національних економічних систем, які також мусять бути інтегрованими у глобальну економіку на однакових рівнях інтеграції з регіоном.

Економічна перевага Фландрії здобута за допомогою глобальної технологічної трансформації заохочує її до економічного сепаратизму від менш розвиненої Валлонії. Причинами, які є стримуючими факторами до відділення є: неготовність населення до розпаду, невирішеність юрисдикції Брюсселя, єдиний монарх, відповідальність перед міжнародними організаціями в яких бере участь Бельгія. Подолання сепаратистських настроїв у Бельгії може відбутися одним з трьох способів: проведенням консоціальної політики, реформуванням податкового законодавства або перетворенням у конфедерацію

Сепаратистські настрої на сході України не є проявом економічного сепаратизму, а є наслідком втручання іноземних держав, через розпалення ворожнечі на мовних ознаках.

Отже, глобалізація може призводити до нерівномірності інтеграції окремих регіонів в національній економіці, таке явище може буди дестабілізуючим чинником розвитку держави, тому необхідно враховувати при розробці державою особливостей кожного регіону, для ефективного та сталого соціального та економічного розвитку.

Список використаної літератури:

1. "Separatism", The Oxford Pocket Dictionary of Current English, Encyclopedia, 2008
2. Экономический сепаратизм [Электронный ресурс] // Экономический портал [Электронный ресурс]. - 2013.
3. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015.
4. Vijftien vragen over BHV Gazet van Antwerpen, 27 April 2010
5. Stabenov M. Belgiens Kernfrage [Text] / M. Stabenov // Frankfurter Allgemeine. – 2017. – 20 dez. – S. 1.
6. "Separatism", The Oxford Pocket Dictionary of Current English, Encyclopedia, 2010
7. The Statistics Portal "statista". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.statista.com/statistics/525545/gross-domestic-product-gdp-per-capita-in-belgium-by-region/>
8. Lamensch M. Riche, la Flandre prepare l'avenir [Text] / M. Lamensch // Le Soir. – 2010. – 3 jan. – P. 8.
9. Albert Schoenauen (September 13, 2010). "Flamen wollen keine Spaltung, Frankophone denken an Plan B". BRF online (in German).
10. Kerr, Michael (2006). Imposing Power-Sharing: Conflict and Coexistence in Northern Ireland and Lebanon. Dublin: Irish Academic Press. с. 27–28. ISBN 978-0-7165-3383-2.
11. "Les Wallons pour une fédération avec Bruxelles en cas de scission" [The Walloons support a federation with Brussels in case of a partition]. La Libre Belgique (in French). September 26, 2010. Retrieved 2010-09-26.
12. Lijphart, Arend (2008). Thinking about Democracy: Power Sharing and Majority Rule in Theory and Practice. Abingdon: Routledge.
13. <http://www.ukrstat.gov.ua/> Державна служба статистики

14. "Потенціальні загрози регіонального сепаратизму в Україні". Аналітична записка М. Т. Степико – 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1478/>